

Štěpán, Ludvík

Poslední desetiletí v české a polské literatuře

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2000, vol. 49, iss. X3, pp. 133-134

ISBN 80-210-2343-0

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103226>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

V Kopeckého pojetí, které je zde koncentrováno v trsu portrétních studií, ale které najdeme i jinde, například v jeho speciálních studiích, monografiích a komentářích k četným edicím, je české literární baroko chápáno jako mnohověstevnatý, polymorfní a polygenerický jev: za zdánlivě jedno- rozměrnými portréty s ilustracemi díla se skrývá analýza řady literárních žánrů a tvarů, jež se v baroku pěstovaly: např. kancionálu, idyly, hymnu, kázání (i v podobě tzv. konceptu), reflexivní (náboženské) lyriky, učeného traktátu, postily, hagiografie, kroniky či historie, dramatu, laudatia či postní promluvy. Každý Kopeckého medailon má svou sílu, ale k nejpůsobivějším a nejobsažnějším patří studie o Martinu Štědovi, Fridrichu Bridelovi, Felixi Kadlinském, Bohuslavu Balbínovi, ale také o Valentinu Jestřábském či Antonínu Koniášovi. Průběžně se autor zmiňuje o osudech českého barokologického bádání doma i v zahraničí: důvody izolace vidí především v ideologické a politické situaci, kvůli níž byli někteří barokologové nuceni změnit téma bádání (Josef Vašica, který se pak zabýval problematikou cyrilometodějskou, velkomoravskou, koneckonců částečně sám Milan Kopecký, který kromě baroka zkoumal např. český humanismus, dílo J. A. Komenského – to však s barokem přece jen úzce souvisí).

Takto uzavírá autor své poněkud kontroverzní pojednání o A. Koniášovi: „Z našich výkladů vyplynulo, že tradiční obraz Antonína Koniáše je značně zjednodušený, neboť podléhá beletrii a vystihuje pouze jednostranně jeho složitou osobnost. To vzbuzovalo protiváhu v opět jednostranných obhajobách Koniáše. Shodneme-li se na tom, že Koniáš je sice rozpornou, ale také významnou postavou českých

dějin, měli bychom přispět k jeho náležitému hodnocení. Závažným příspěvkem by jistě bylo postupné zpřístupňování celé jeho tvorby. První krok k tomu nyní dělá brněnské nakladatelství Blok knihou, do níž byla zařazena část kazatelského odkazu Antonína Koniáše.“ (s. 134). To ovšem platí pro všechny barokní autory, které je třeba zpřístupnit čtenáři, aby si odborníci i laická veřejnost mohli ověřit stáletí traktované soudy. Klíčové je tedy objevit text, nově editovat, komentovat a interpretovat, nově přečíst českou barokní literaturu. Na druhé straně nelze nevidět, že minulé jednostranné soudy obsahovaly racionální jádro: asi bychom ani dnes neměli zaměřovat nebo retušovat děje, které se s osobou Antonína Koniáše po právu spojují, abychom se tak od negace nedostali zpět k idealizaci.

Vědecká činnost Milana Kopeckého místy překračuje hranice české literatury a vstupuje na půdu široce pojaté slavistiky: takto jsou traktovány některé významné české barokní postavy, například Komenský a Balbín (srov. I. Pospíšil: Barokní literatura z pohledu komparativně genologické slavistiky. K barokologickým studiím Milana Kopeckého. *Slavia* 1998, roč. 67, seš. 3, s. 349–356). V tomto smyslu je kniha M. Kopeckého tichou, ale výraznou výzvou slavistice jako takové, aby pokračovala v podobném novém přečtení barokních slavismů, jak to činil například Dmytro Čyževskij a dosud činí Světlá Mathauserová. Nové texty, v minulosti zasuté a potlačované, nezbytně komplexního obrazu baroka, rehabilitace baroka v našich zemích apod. musí být doplněny analýzou místa baroka v celkovém kulturním klimatu slovanských zemí a jeho vztahu k jiným stylovým epochám.

Ivo Pospíšil

POSLEDNÍ DESETILETÍ V ČESKÉ A POLSKÉ LITERATUŘE

Stalo se už tradicí, že se ke společnému jednání scházejí čeští a polští literární vědci i někteří autoři a publicisté, aby se zamysleli nad vývojem obou literatur, hledali sryčné body a pokoušeli se analyzovat důležité vývojové momenty. VII. česko–polské sympozium pořádaly tentokrát v Praze (26.–27. října 1999) Slovenský ústav AV ČR, velvyslanectví Polské republiky v Praze a pražský Polský institut a jeho účastníci se věnovali české a polské literatuře devadesátých let 20. století. Z přednesených referátů měl obecnější platnost hned úvodní *Mit poczqtku, mit końca – o literaturze przelomu wieków*, který přednesla Marta Wyka (Krakov), Krystyna Kardyni–Pelikánová (Brno) hovořila ve svém příspěvku *Zapewnianie*

„białych plam“ w recepcji literatury polskiej w Czechach o v naší zemi málo známém básnickém, dramatickém a filozofickém díle Karola Wojtyły, současného papeže Jana Pavla II., Jasna Hloušková (Praha) se pokusila zmapovat pronikání polské literatury na náš knižní trh v poznámkách nazvaných *90. léta v zrcadle českých překladů z polštiny*. Jerzy Jarzębski (Krakov) se zaměřil nad počiny polských prozaiků v posledním desetiletí v úvaze *Polska proza ostatniej dekady*, Wojciech Baluch (Krakov) se zaměřil na polskou teatrologii daného období a Marie Sobotková (Olomouc) vrátila debatu do obecnější roviny v příspěvku nazvaném *Procesy zachodzące w sferze językowej literatury polskiej końca 90 lat*.

Obecné trendy v literární tvorbě posledního desetiletí hledal ve svém teoreticky fundovaném příspěvku Míloš Zelenka (Praha), typologické změny v současné české literatuře se snažil zmapovat Vladimír Novotný (Plzeň), úlohu netradičních tvůrčích center a nástin nových žánrových forem (zejména publicistických) shrnul do svých poznámek *Młoda Europa Środkowa i jej środowiska literackie* Krzysztof Czyżewski (Sejny). Ludvík Štěpán (Brno) zaznamenal postupné pronikání postmodernistického cítění a prvků do nové polské prózy a na konkrétních příkladech se pokusil o typologizaci postmodernistických děl devadesátých let. Netradiční pohledy na polskou literaturu přinesly úvahy Václava Burlana (Olomouc), který si všiml českých inspirací a zejména českých postav v postmodernistických prózách Jerzyho Pilcha a Andrzeje Stasiuka. Právě Andrzej Stasiuk, který byl s prozaičkou Olgou To-

karczuk pražskému jednání přítomen, přinesl do vážných zamyšlení a hodnocení literárních vědců nekonvenční tón – jeho vystoupení mělo charakter programového manifestu, ale také humorně laděného happeningu.

Pracovní ráz tradičního česko-polského setkání prohloubily účast autorů a publicistů a diskuze k předneseným referátům. Symposium chtělo na konci 20. století alespoň v obrysech zjistit situaci a směřování polské a české literatury, postihnout společné tendence i vydělující se odlišnosti a naznačit přesahy obou národních literatur a jejich místo v celoevropském kulturním kontextu. Tyto záměry, i díky vyváženosti na jedné straně obecně a teoreticky a na druhé straně konkrétně zaměřených příspěvků, úvah a diskuzních podnětů, se podařilo do značné míry naplnit.

Ludvík Štěpán